
DISKUSE

ZÁVĚR DISKUSE K ČLÁNKU PLUKOVNÍKA JÁNA LIPOVÉHO

„Zasazení mechanisované divise do průlomu v útočném boji armádního sboru“, otištěného ve 3. čísle VM 1952

Články plk. pěch. Jána Lipového o použití mechanisované divise, otištěné v 3. a 4. čísle Vojenské mysli 1952, jsou bezesporu velkým přínosem k rozvoji vojenského myšlení našeho důstojnického sboru. Jejich velký klad spočívá v tom, že autor se v nich zabývá otázkami novými, které dosud byly velitelskému sboru málo známy a pro něž je poměrně málo studijních pramenů. Dalším dokladem je to, že se autor pokusil vyčerpat obšírně všechny hlavní otázky spojené s danou problematikou.

Články byly čtenáři Vojenské mysli vcelku příznivě hodnoceny a vyvolaly poměrně značný ohlas. V dalších číslech Vojenské mysli byly otištěny v rubrice „Diskuse“ připomínky k obsahu článků plk. Lipového, kterými byly některé autorovy formulace dále rozvedeny nebo lépe objasněny.

V celku nebyl v diskusních příspěvcích otištěných ve Vojenské mysli vysloven úplný nesouhlas se žádnou z částí článků plk. Jána Lipového.

Avšak články přece jen nejsou bez nedostatků, na které je třeba upozornit, aby čtenáři Vojenské mysli získali správnou představu o daných otázkách.

V tomto článku bude věnována pozornost jen obsahu prvního z obou článků, t. j. „Zasazení mechanisované divise do průlomu v útočném boji armádního sboru“.

1. Zastavme se nejprve u samého názvu článku. Je správné použití označení „zasazení MD do průlomu“ v nadpisu článku, který pojednává o použití MD v útočném boji armádního sboru? Formulace „zasazení MD do průlomu“ vzbuzuje představu, že bude v článku vysvětlováno zasazení MD do průlomu fronty, vytvořeného již předtím jednotkami prvního sledu. Obsahem článku však jsou hlavně otázky souvisící se zasazením MD do boje, v němž má být teprve vytvořen průlom, který je úkolem celého sboru.

O zasazení MD do průlomu je možno mluvit v tom případě, jestliže tvoří MD armádní rychlou skupinu, která se zasazuje do průlomu vytvořeného sbory prvního sledu.

Správný název článku by tudíž měl znít „Zasazení mechanisované divise do boje v útočném boji armádního sboru“, tak jak to autor použil v nadpisu stati 4.

Všeobecně při použití MD v rámci armádního sboru je správnější mluvit o zasazení MD „do boje“ a ne „do průlomu“. Také v sovětských pomůckách jednajících o tomto thematicu se používá formulace „Vvod mechanizirovanaj divisiji v boj“.

2. V úvodu článku (str. 33, 3 odst. shora) píše autor: „MD je novou vyšší jednotkou, která... může řešit všechny úkoly v útočném i obranném boji.“

Toto tvrzení by mohlo vést k nesprávnému výkladu možností vy-

užití mechanisované divise. Mechanisovaná divise je vysoce nasycena technikou a má, jak uvádí Směrnice pro použití MD, „mohutnou údernou sílu, velkou manévrovací schopnost i velké možnosti samostatně řešit úkoly do dostatečné hloubky a ve vyšším tempu“. Má tedy vlastnosti jiné než pěší divise. Těch vlastností je nutno účelně využívat a dávat MD nikoli jakékoli, ale především takové úkoly, při jejichž plnění se mohou plně uplatnit zvláštní vlastnosti MD. Není tudíž vhodné zdůrazňovat, že MD může řešit všechny úkoly v útočném i obranném boji (i když je to pravda), ale to, že MD může řešit takové úkoly, které by nebyly schopny stejným způsobem plnit pěší divise, to je použití MD jako druhého sledu armádního sboru k narůstání úderné síly z hloubky ve zvyšujícím se tempu bez přestávky v boji.

3. V první části článku nazvané „Úloha a místo MD v útočném boji AS“ uvádí autor, že MD zasazená v 1. sledu prolamuje obranu nepřítele za týchž podmínek a v téže šířce pásma jako pěší divise (str. 34, konec 3. odstavce shora).

Toto hledisko neodpovídá zcela skutečnosti, neboť různé nasycení pěší a mechanisované divise bojovou technikou dává jiné možnosti mechanisované divisi než má pěší divise. Plné využití velkého množství bojové techniky, zvláště tanků a obrněných transportérů, představuje určité jiné podmínky než obvyklé vybavení pěší divise. Mechanisovaná divise může proto zasadit nepříteli prudší úder a tudíž dostat i hlubší úkoly než pěší divise. Má-li MD plně využít své techniky, musí být zasazena ve vhodném terénu.

4. Ve stati „Všeobecné úkoly mechanisované divise v útočném boji armádního sboru“ mezi nevýhodami mechanisované divise uvádí autor, že „pro svou rychlost nemůže být součinnost mezi jednotkami a druhy vojsk vždy plně dodržena“.

Toto autorovo tvrzení není správné. Součinnost musí být organizována a udržována v průběhu celého boje — i za pronásledování. Součinnost ovšem bude mít různou formu podle bojových podmínek. Podle způsobu boje a rázu bojové činnosti mechanisované divise, rázu činnosti nepřítele i rázu terénu bude součinnost podrobněji organizována jednou s tím a po druhé s oním druhem vojsk.

Bojový řád tankového a mechanisovaného vojska, díl. III. na str. 15 zdůrazňuje, že „od velitelů tankových a mechanisovaných jednotek se vyžaduje ustavičná snaha o smělou a rozhodnou činnost bez ohledu na vzniklou situaci. Zabezpečení nepřetržité součinnosti uvnitř jednotek i s jinými druhy vojsk a sousedy je jedním ze základních úkolů velení. Velitel osobně i pomocí svého štábu organizuje a podporuje součinnost uvnitř jednotky“, a dále „při stanovení úkolů podřízeným jednotkám a samostatným útvarům plánuje velitel jejich bojovou činnost podle směrů, čar a času. Narušenou součinnost v boji velitel divise okamžitě obnovuje. Při sladění činnosti nutno vzít v úvahu rozdílnou pohyblivost druhů vojsk, náležejících do sestavy sboru.“

Není tedy správné se domnívat, že pro vysokou pohyblivost mechanisované divise nemůže být mezi jednotkami a druhy vojsk vždy plně dodržena součinnost. Naopak, bude-li při organizaci součinnosti brána v úvahu rozdílná pohyblivost druhů vojsk, náležejících do sestavy mechanisované divise, pak bude možno plně dodržovat součinnost jak uvnitř jednotky, tak mezi druhy vojsk. Možno říci, že je tu právě vzhledem k těmto podmínkám těžší organizovat součinnost a že to vyžaduje od velitelů a štábů větší dovednosti, rychlosti a neustálé znalosti situace i možností jednotlivých útvarů a součástí v daných podmínkách.

Na jiném místě této části článku prohlašuje autor, že MD není „pro svou větší zranitelnost a menší počet živé síly schopna samostatně prolamovat silně vybudovanou obranu nepřítele“ (str. 34, posl. odstavec).

Věc nespočívá v tom, že by MD nebyla schopna prolamovat silně vybudovanou obranu nepřítele při důkladném dělostřeleckém zabezpečení a zesílení jinými druhy vojsk, neboť má všechno, co k průlomu nepřátelské silně vybudované obrany je zapotřebí. Stejně jako pěší divise má živou sílu, má tanky, ženisty, dělostřelectvo a vše ostatní, co je k průlomu obrany třeba. Avšak není účelné jí dávat takový úkol, neboť by nemohla využít veškeré své techniky — obrněné transportéry a automobily, a že by tudíž nemohla uplatnit v tomto boji svou vysokou pohyblivost a manévrovací schopnost.

Mezi úkoly, které autor v této stati uvádí, chybí jeden z častých úkolů MD, „zabezpečení úspěchu armádní rychlé skupiny, ochrana jejích boků a týlu“. Je třeba podtrhnout, že MD rozvíjí úspěch ve spolupráci s armádní rychlou skupinou a s rychlými jednotkami sousedních vyšších jednotek.

5. Ve stati „Způsoby zasazení mechanisované divise do průlomu v útočném boji armádního sboru“ uvádí autor, že „podle zkušeností z Veliké vlastenecké války zasazovala se mechanisovaná vojska do boje tenkrát, když bylo prolomeno postavení bráněné prapory prvního sledu a když byla narušena souvislost systému palby obránce, to znamená, když divise prvního sledu vnikly do postavení hlavního uskupení nepřátelského dělostřelectva“.

Citovaná zkušenost z války není příkladem zasazení MD jako 2. sledu sboru, ale příkladem zasazení ARS. Pro použití MD v rámci armádního sboru není žádných válečných zkušeností, neboť za Veliké vlastenecké války nebyly mechanisované vyšší jednotky organizačně začleněny do armádních sborů. A podmínky zasazení MD do boje v rámci AS a zasazení ARS do průlomu v rámci armády jsou značně odlišné.

6. Na konci téže stati, kde autor hovoří o způsobech zasazení MD do boje, prohlašuje autor (viz str. 36, 2. odst. zdola), že zasazení MD bude proto nutno plánovat ve variantách.

Tento autorův názor není správný. V útočném boji máme iniciativu ve svých rukou a při plánování vycházíme z jednoznačného zámyslu velitele z konkrétních dat o nepříteli a o terénu. Vypracuje se jeden plán útoku a zasazení MD do boje se plánuje pro nejnepríznivější podmínky průběhu útoku. Nezpracovávají se žádné další varianty. To ovšem neznamená, že nebude nutno plán v průběhu boje přizpůsobovat skutečnému vývoji situace. Zde se uplatní velitelské umění a operativnost a rychlost jednání štábu.

7. V odstavci c) na str. 39 vyjmenovává autor, co všechno musí velitel MD určit ve svém rozhodnutí a v bojovém rozkaze, neuvedl však dva velmi důležité údaje, úkol mechanisované divise a dobu pohotovosti k zasazení.

V tomto odstavci věnovaném otázce organizace součinnosti se také autor nezmínil o nutnosti součinnosti MD s mechanisovanými divisemi sousedních sborů, s armádní rychlou skupinou a o součinnosti uvnitř mechanisované divise.

8. V odst. e) na str. 42 mluví autor o organizaci bojového zabezpečení a o materiálním zabezpečení MD jako o jedné společné otázce. To není správné, neboť jde o dvě zcela odlišné činnosti.

Větě „Na základě rozhodnutí velitele AS plánuje a organizuje bojové zabezpečení štáb sboru“ je třeba rozumět tak, že autor měl na

mysli bojové zabezpečení zasazení MD v rámci AS, které skutečně organizuje štáb sboru. Bojové zabezpečení vojsk mechanisované divise ve smyslu PR, čl. 89, t. j. průzkum, zajištění, protiletčkovou, protitankovou, protivysadkovou obranu a protichemickou ochranu musí organizovat štáb mechanisované divise sám.

Důležitou částí materiálně technického zabezpečení v přípravném období je kromě provedení oprav porouchaných bojových vozidel a vybavení jednotek MD potřebnými zásobami i provedení technické kontrolní prohlídky všech bojových vozidel.

9. Na str. 43 v odst. a) píše autor: „*Při určování bojové sestavy musí velitel mechanisované divise vycházet především z úkolu sboru, ze situace nepřítele a z jeho možností, ze situace vlastních vojsk a z jejich možností, z terénu — hlavně z komunikační sítě.*“

U některých čtenářů mohl z této formulace vzniknout dojem, že autor pokládá komunikační síť za nejdůležitější prvek pro určení bojové sestavy MD. Větě je však třeba rozumět tak, že při rozebírání všech prvků, které mají vliv na určení sestavy MD (viz Polní řád str. 37), je u terénu významnou okolností, jaký je počet a stav komunikací v prostoru zasazování MD do boje. Že při tom nejsou mechanisovaná vojska odkázána jen na komunikace, uvádí autor na str. 48 v 3. odst. zdola.

10. Údaje, které obsahuje příklad dokumentu „*Obsah opatření k zabezpečení zasazení 1. MD do průlomu*“, otištěný na str. 44, lze zahrnout do plánové tabulky boje. Navrhovaný dokument je tudíž zbytečný. Štáb AS i MD musí ovšem přesně znát všechny práce, které je nutno provést a úkoly, které je nutno splnit, aby zasazení MD do boje bylo dobře zabezpečeno. Aby nebylo na žádné opatření zapomenuto, je jisté účelné, když si všechna nutná opatření k zabezpečení zasazení do boje poznamená náčelník štábu do svého poznámkového sešitu.

11. Na str. 47 v části „*Způsoby zaujetí bojové sestavy a provedení zasazení do průlomu*“ vyjmenovává autor požadavky pro zasazení mechanisované divise do boje a pro vytvoření bojové sestavy a prohlašuje, že „*splnění těchto požadavků vyhovuje nejlépe způsob zasazení mechanisované divise přímo v pochodových proudcích.*“

Takový způsob za prvé neodpovídá plně požadavkům, jak je uvádí autor, a za druhé je pro mechanisovanou divisi v druhém sledu zcela výjimečný. Zkušenosti z války ukazují, že ani armádní rychlé skupiny nebylo možno tak lehce zasadit, neboť čistého průlomu bylo zřídka kdy dosaženo. Tím méně je možno hovořit o takovém způsobu při zasazení mechanisované divise armádního sboru do boje s úkolem doprolomit nepřátelské postavení divisních záloh.

12. Odstavec na str. 48 o použití pancéřovaných terénních vozidel (správný název podle PR čl. 26 má být „*obrněných transportérů*“) neodpovídá plně ustanovení bojového řádu tankového a mechanisovaného vojska, díl I, čl. 463.

Mechanisovaná divise nebude zpravidla „*procházet průlomem*“, jak si autor dále představuje, *nýbrž ve většině případů bude sama v bojové sestavě spolu s pěšími divisemi obranu nepřítele doprolamovat.*

13. V části nazvané „*Organisace součinnosti*“ (str. 51, odst. d) vyjmenovává autor mezi otázkami součinnosti, které mají být projednány až těsně před zasazením MD do boje také některé otázky, které musely být domluveny již v přípravném období a před zasazením MD podle potřeby jen upřesněny, jako na př.: „*kdy a kde budou převzaty jednotky od pěších divisí, které podle rozhodnutí velitele AS zesílují MD, a kde a kdy se budou hlásit jejich velitelé u velitele MD a způsob*

jich začlenění do bojové sestavy MD“, „kdy, kde a jaké dělostřelecké jednotky přicházejí zesílit MD při jejím zasazení a jejich začlenění do bojové sestavy“. Neuvádí zde však podstatnou otázku *upřesnění úkolů v terénu*.

Nakonec nutno zdůraznit, že zasazení MD do boje AS, jako důležitá otázka taktiky a operačního umění vyžaduje, aby ji velitelé všech stupňů stále sledovali, studovali a prohlubovali. Redakce Vojenské mysli bude i v dalších číslech otiskovat články pojednávající o použití mechanisované divise, zejména takové, které ještě více prohloubí a doplní tematiku článků plukovníka Lipového a diskusi jimi vyvolanou.

Poznámka redakce:

Závěry obsažené v tomto příspěvku byly zpracovány redakcí Vojenské mysli na základě vyjádření kompetentních funkcionářů MNO a členů redakční rady.

Označení tohoto příspěvku názvem „Závěr diskuse“ neznamená, že je tím diskuse o obsahu článků plukovníka Lipového z 3. čísla VM/1952 zcela uzavřena.

Tento článek je závěrem jen k těm diskusním příspěvkům k obsahu jmenovaného článku plukovníka Lipového, které došly redakci Vojenské mysli do konce května 1953.

Redakce vyzývá především velitele a příslušníky štábů armádních sborů a mechanisovaných divízi, aby dosud otištěné články o použití MD prodiskutovali a své připomínky zaslali redakci. Týká se to především článku plukovníka Lipového, otištěného ve 4. čísle Vojenské mysli 1952 „Bojová činnost mechanisované divise v hloubce obrany nepřitele v útočném boji armádního sboru“.

Od jednoho vyššího velitelství dostala redakce Vojenské mysli těsně před vydáním 4. čísla řadu nových připomínek k článkům plukovníka Lipového. Po jejich odborném zhodnocení budou závěry z nich vyplývající otištěny v některém z příštích čísel časopisu.

